

L'ESGLÉSIA DE SANTA MARIA I EL CAMPANAR DE LA VILA

Art i Tradicions com a Heretatge

Ontinyent

La Vall d'Albaida
la vall blanca

L'ESGLÉSIA ARXIPRESTAL DE SANTA MARIA (segles XIV-XVI)

La construcció definitiva es produeix en la primera meitat del segle XVI, encara que trobem diverses intervencions anteriors (segles XIV-XV) i posteriors (XVII). Després de l'ocupació cristiana es va construir un primer temple, probablement sobre la mesquita islàmica, del qual no es coneix tanmateix cap vestigi encara que seria, a bon segur, d'una nau amb arcs de diafragma i trespol d'enteixat de fusta llaurada. Està documentada una intervenció a mitjan segle XV que correspondria a l'obertura dels braços i dotaria l'església d'una planta de creu llatina.

La reforma definitiva (1518-1530) va ser obra de Benet Oger, *mestre d'obres* originari de Lió (França), i responsable, entre altres, de la col·legiata de Reus. En aquest moment es basteixen les dos voltes dels peus, de rampant redó, una de les quals (la central) reproduïx la traça de les voltes de la Llotja de

Mercaders de València. Les dos voltes es sustenten sobre pilastres en forma de soga i helicoidals d'aresta viva. La magnífica portada renaixentista (1530) és una de les més belles i remarcables del primer Renaixement valencià. Les capelles laterals (cap a 1540) foren obra de Joan de Batea, mestre picapedrer bascofrancès que acabarà residint a Ontinyent.

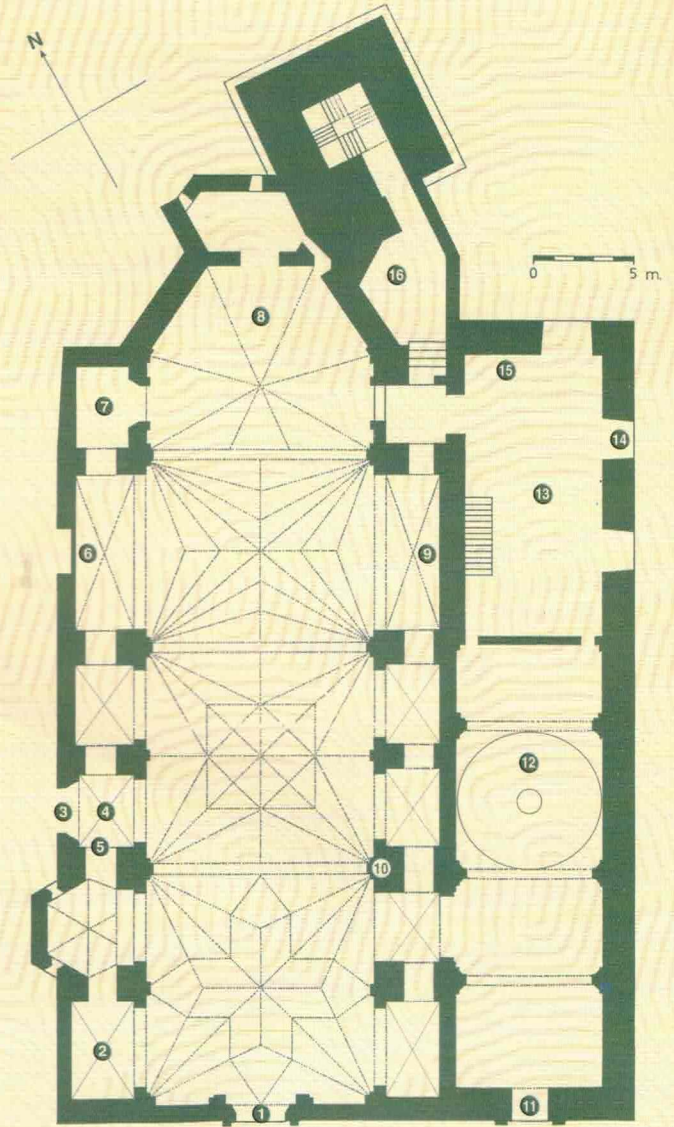
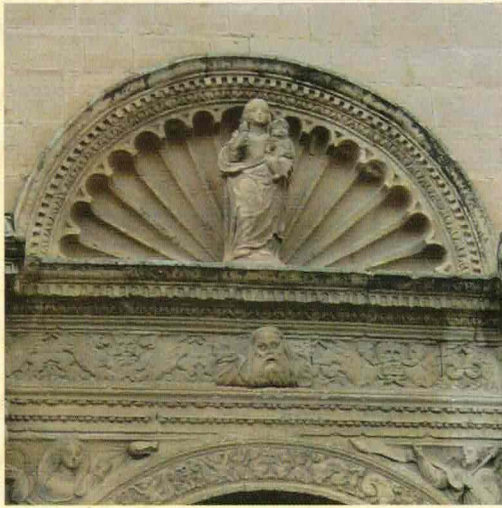
A mitjan segle XIX té lloc una profunda i desafortunada remodelació, amb la relectura estètica del neoclàssic academicista que es va saldar amb el cobriment de les voltes, la destrucció o emmascarament de les pilastres i finestres de pedra picada gòtica. El procés de repristinació a les acaballes dels setanta ha permès descobrir les voltes i endevinar l'aspecte primigeni de les pilastres.

El presbiteri o cap d'altar fou construït cap a 1570, encara que reformat a la fi del XVII i tot just davall seu trobem la cripta on es poden apreciar els vasos on eren soterrats els preveres. La sagristia fou edificada entre 1580-1610.

La **capella de la Puríssima** (1662-1692) va ser construïda quasi simultàniament al campanar (des de 1689). S'hi venera la imatge de la patrona de la població, llavorada en plata.

Entre els objectes mobles caldria destacar: **taula de l'Anunciació**, anònim valencià, segona meitat del segle XV; **pica gòtica** (segle XV) habilitada com a pileta, amb un interessant plafó devocional de taulells (segle XVIII), ambdós en la pujada al campanar; **olis de Josep Segrelles** (segle XX) en el presbiteri i en el lateral del creuer; magnífica **pica baptismal** florentina de la segona meitat del XVII; **col·lecció pictòrica de Vidal i Tur**: obres de Ribalta i anònims del XVII; talles del **Sant Sepulcre** (1943) i **La Soledat** (1943-1944) de Marià Benlliure.

L'església de l'Assumpció de Santa Maria va ser declarada, junt amb el barri de la Vila, **Conjunt Històric Artístic** Nacional l'any 1974.

- 01 Portada renaixentista de l'església (1530)
- 02 Pica baptismal florentina (segle XVII)
- 03 Porta del Bon Pastor
- 04 Volta amb la imatge de l'Assumpció (segle XVI)
- 05 Tomba de Llop de Vaello (segle XIII, sent la tomba del XVI)
- 06 Capella de La Soledat amb olis de Josep Segrelles; i quadre de les Ànimes (segle XVI)
- 07 Capella del Sant Sepulcre
- 08 Presbiteri amb olis de Josep Segrelles (segle XX)
- 09 Capella de Sant Josep amb col·lecció pictòrica de Vidal i Tur
- 10 Detall de les pilastres helioidals (segle XVI)
- 11 Portada neoclàssica de la Capella de la Puríssima (segle XVII)
- 12 Capella de la Puríssima (segle XVII)
- 13 Sagristia (segles XVI-XVII)
- 14 Rellotge solar (segle XVII)
- 15 Taula de l'Anunciació (segle XV)
- 16 Entrada al campanar amb pica gòtica (segle XV); i retaule de taulells (segle XVIII)

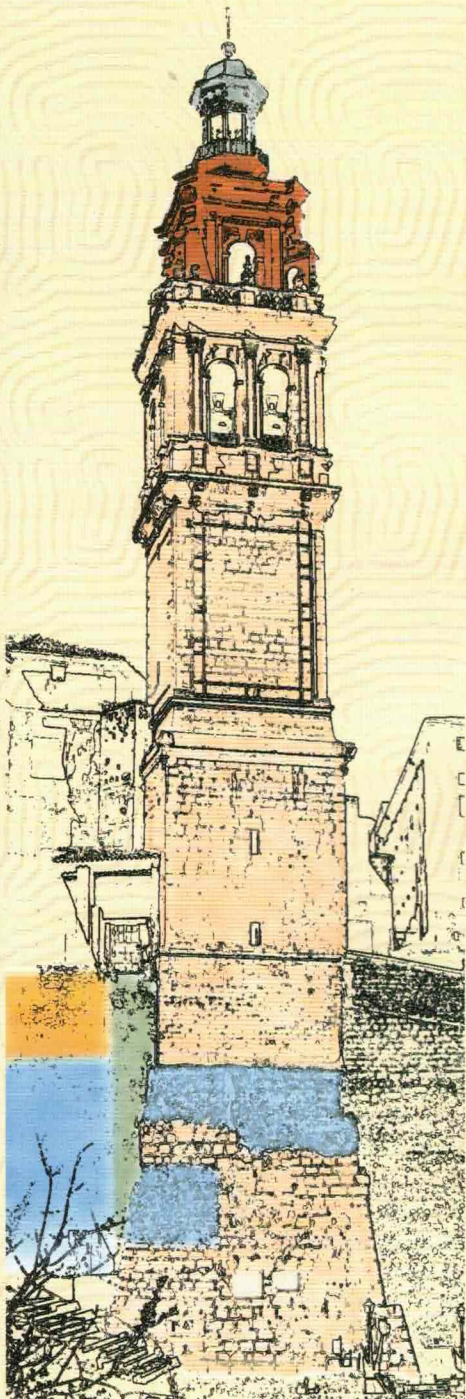
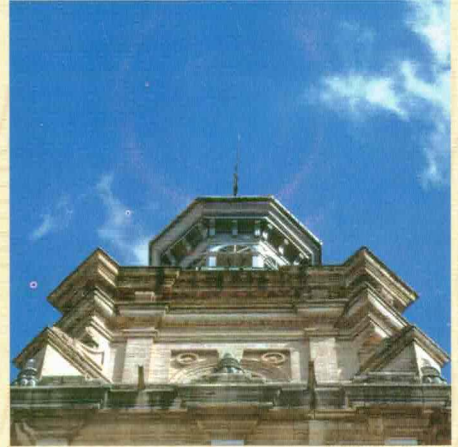
EL CAMPANAR DE SANTA MARIA (segles XVII-XIX)

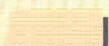

L'actual campanar fou precedit per altres dos, un medieval i un altre del segle XVI. La construcció de la torre es va iniciar el 1689 en el lloc on es trobava la Capella de Sant Dimes i es va dilatar al llarg de vora vint anys. Les obres preliminars van ser dirigides pel picapedrer de València Gaspar Díez, junt a l'ontinyentí Josep Pasqual. Una vegada acabada la base es va fer, com a mesura de seguretat, un reforçament dels peus amb un gran contrafort.

El 1705 s'havia acabat ja la terrassa de la Sala de Campanes i es va creure convenient construir quatre pilars per sostenir la **Campana del**

Relloige, anomenada Rauxa i Foc, la campana més antiga de tota la Vall d'Albaida. Però la Guerra va fer impossible reprendre els treballs fins l'any 1745. El remat final va ser construït en forma de mitja taronja cobert amb una teula de ceràmica vidrada.

Els terratrèmols de 1748 feren que el campanar s'obriera pels quatre costats i es va reparar provisionalment. La seua aparença actual, amb el remat de ferro fos, és conseqüència de l'impacte d'un llamp en maig de 1859 que va obligar a la demolició de l'anterior i a la construcció de l'actual cap a 1880. La restauració definitiva s'acabà el 1892 convertint-se en una de les torres més altes de les nostres comarques.

- S. XIII - S. XIV
- S. XV - S. XVI
- S. XVII
- S. XVIII
- S. XIX
- S. XX

Durant la Guerra Civil totes les campanes excepte la de **Foc, la Petra i el Santíssim** van ser emprades com a material bèl·lic o venudes després i el campanar aprofità com alimara per assenyalar la presència d'avions bombarders.

La seua esplendor i grandiositat s'ha vist realçada arran de la demolició de les cases que hi havia als peus que ha deixat a la vista les fortificacions de diverses èpoques que li serveixen de base.

LES VISITES AMB LA COLLA DE CAMPANERS

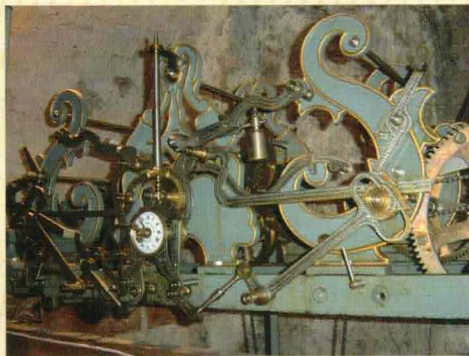
La Colla de Campaners d'Ontinyent, nascuda l'any 1994, ha recuperat els tocs, vols i repics de les campanes a la manera manual tradicional. El seu principal objectiu és la defensa i protecció dels campaners, campanes i tots aquells elements patrimonials i etnològics que configuren l'heretatge cultural ontinyentí i vallalбайдí.

Són molts els tocs que realitzen a l'any, la major part d'ells de caire religiós i festiu. D'entre els tocs no quotidians cal destacar les Rogatives per malalts, el toc de Tronada, el de Combregars, el de Dolors de Part, mort del Rei, mort del Papa, etc.

La Colla de Campaners a més, és responsable del Ball dels Cavallets d'Ontinyent, que, actualment desfilen pels nostres carrers al Corpus i la Puríssima. Les visites guiades que ofereix la Colla de Campaners es realitzen els **diumenges després de missa dotze** (excepte els dies en què hi ha tocs).

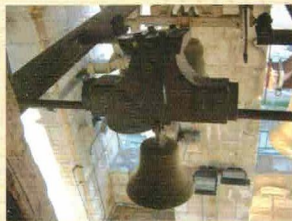
El Rellotge

Una parada obligatòria és, sens dubte, la sala del rellotge on s'ubica l'actual maquinària condicionada com a peça de museu. Datat de l'any 1972, el rellotge del Campanar de la Vila és el més gran dels tres que es conserven actualment a la ciutat i únic en funcionament. Cal destacar el seu gran valor com a maquinària monumental així com la seua constitució.

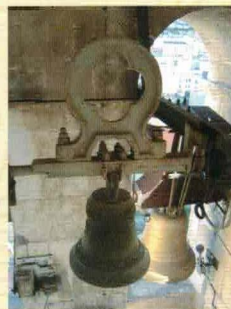
Les Campanes

Actualment trobem al Campanar onze campanes i una matraca. El pas dels anys no ha variat massa els seus noms tradicionals, per més que, per trencadures o desaparicions, les campanes han anat canviant. Ací teniu les dades bàsiques:

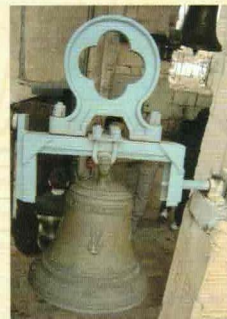
Nom: Ximbolet
Coneguda per: XIMBOLET
Any fosa: segle XIX
Pes aproximat: 5 Kg
Fonedor: desconegut
Boca: 210 mm
Altura bronze: 160 mm
Vora: 20 mm

Nom: Sant Bertomeu
Coneguda per: SANT BERTOMEU
Any fosa: 1956
Pes aproximat: 15 Kg
Fonedor: Roses (Atzeneta d'Albaida)
Boca: 300 mm
Altura bronze: 290 mm
Vora: 30 mm

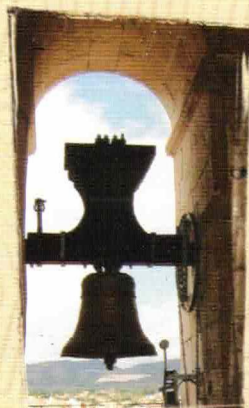
Nom: Sant Miquel
Coneguda per: LA MICALETA
Any fosa: 1956
Pes aproximat: 22 Kg
Fonedor: Roses (Atzeneta d'Albaida)
Boca: 340 mm
Altura bronze: 300 mm
Vora: 31 mm

Nom: Sant Josep
Coneguda per: EL CALBINOT
Any fosa: 1956
Pes aproximat: 42 Kg
Fonedor: Roses (Atzeneta d'Albaida)
Boca: 420 mm
Altura bronze: 380 mm
Vora: 45 mm

Nom: Sant Ignasi (Màrtir)
Coneguda per: SANT IGNASI O IGNASIA
Any fosa: 1941
Pes aproximat: 160 Kg
Fonedor: Roses Vidal, Manuel
Boca: 640 mm
Altura bronze: 580 mm
Vora: 80 mm

Nom: Maria
Coneguda per: ELS ALBATS
Any fosa: 1941
Pes aproximat: 180 Kg
Fonedor: Roses Vidal, Manuel
Boca: 640 mm
Altura bronze: 580 mm
Vora: 80 mm

Nom: Santa Àgueda
Coneguda per: COMBREGARS
Any fosa: 1941
Pes aproximat: 465 Kg
Fonedor: Roses Vidal, Manuel
Boca: 930 mm
Altura bronze: 850 mm
Vora: 100 mm

Nom: Santíssim
Coneguda per: SANTÍSSIM
Any fosa: 1802
Pes aproximat: 670 Kg
Fonedor: Roses, Pasqual
Boca: 1050 mm
Altura bronze: 930 mm
Vora: 110 mm

Nom: Puríssima
Coneguda per: PURÍSSIMA
Any fosa: 2000
Pes aproximat: 770 Kg
Fonedor: Ribera Domínguez, Gabriel
Boca: 1110 mm
Altura bronze: 1000 mm
Vora: 120 mm

Nom: Jesús, Santa Maria i Sant Pere
Coneguda per: PETRA
Any fosa: 1881
Pes aproximat: 1448 Kg
Fonedor: Pallés Armengol, Buenaventura
Boca: 1370 mm
Altura bronze: 1170 mm
Vora: 150 mm

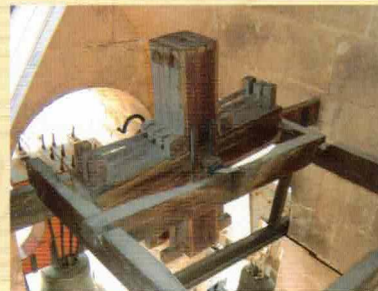

Nom: Campana del Relloige
Coneguda per: RAUXA I FOC
Any fosa: 1563
Pes aproximat: 1242 Kg
Fonedor: Sierra, Joan de la
Boca: 1290 mm
Altura bronze: 1110 mm
Vora: 115 mm

A banda de les campanes, es conserva també una matraca, l'instrument de percussió que sona durant el dejuni de les campanes (Divendres i Dissabte Sants). Es tracta de les **Trebanelles** de la Vila, una gran caixa de ressonància feta amb fusta i amb forma de creu grega i un pes de 29 Kg. Esta caixa emet un so sec en ser colpejat pels dotze carraus o martells. Les Trebanelles van ser restaurades per la Colla de Campaners d'Ontinyent el 1998.

A banda de les campanes, es conserva també una matraca, l'instrument de percussió que sona durant el dejuni de les campanes (Divendres i Dissabte Sants). Es tracta de les

Trebanelles de la Vila, una gran

VISITES A L'ESGLÉSIA:

L'Església està oberta al públic en horari de misses i més àmpliament durant els dies de major solemnitat.

HORARI DE MISSES:

Hivern (fins el dilluns de Sant Vicent):

Laborables: 8h. (excepte dilluns) i 19:30h.

Dissabtes i vespres de festa: 8h. (Missa Sabatina) i 20h.

Diumenges i festius: 12h.

Estiu (fins la 1a setmana d'octubre):

Laborables: 8h. (excepte dilluns i mes d'Agost) i 20h.

Dissabtes i vespres de festa: 8h. (Missa Sabatina) i 20h.

Diumenges i festius: 12h.

Els dies de major solemnitat a la parròquia són:

🔔 Setmana Santa, amb tocs de Trebanelles, processons, hora Santa davant del monument, oficis i la Glòria de Resurrecció amb un solemne toc de campanes.

🔔 Pentecosta, amb un concert cerimonial de campanes.

🔔 Corpus Christi, amb missa, processó i tocs especials.

🔔 Assumpció (15 d'agost), amb concert de campanes un hora abans de la Missa Major.

🔔 Puríssima Concepció, dia de major solemnitat de l'any, amb concert de campanes.

En l'elaboració d'aquest fullet han participat:
Ximo Silvestre en nom de la Colla de Campaners d'Ontinyent
Pilar Torró (Tourist Info Ontinyent)
Vicent Terol (Arxiu Municipal d'Ontinyent)

Per a més informació:

COLLA DE CAMPANERS D'ONTINYENT

Cantalar de Sant Vicent, 34
46870 ONTINYENT (La Vall d'Albaida)
Tel: 626 233 271
E-mail: colladecampaners@hotmail.com

Colla de Campaners d'Ontinyent

Ball dels Cavallets d'Ontinyent

Parròquia de
Santa Maria

V I U ajuntament
ajuntament **V I U**

TOURIST INFO ONTINYENT

Plaça de Sant Domingo, 13 baix
46870 ONTINYENT (La Vall d'Albaida)
Tel: 96 291 60 90 Fax: 96 291 63 03
E-mail: ontinyent@touristinfo.net
www.ontinyent.ws
www.comunitatvalenciana.com

100ontinyent

CENTENARI
TÍTOL D'CIUTAT
D'ONTINYENT

1904-2004